

Verkefnisstjórn í þriðja áfanga rammaáætlunar

Skeiða- og Gnúpverjahreppi 19. mars 2014.

Umsögn um tillögu um flokkun virkjunarkosta, flutningur á Hvammsvirkjun úr biðflokk í nýtingarflokk.

Verkefnisstjórn 3. áfanga áætlunar um vernd og orkunýtingu landsvæða („rammaáætlunar“) leggur til að Hvammsvirkjun verði flutt í orkunýtingarflokk. Við gerum alvarlegar athugasemdir við þá niðurstöðu verkefnisstjórnar. Áhrif Hvammsvirkjunar yrðu mikil og margvísleg og því teljum við furðulegt og ófaglegt að skoða einungis áhrif hennar á laxfiska. Að auki bendir flest til þess að Hvammsvirkjun hafi alvarleg áhrif á lax í Þjórsá og lífríki árinna.

Í greinargerð verkefnisstjórnar kemur fram að verkefnisstjórn skyldi fyrst og fremst skoða þá þætti sem urðu þess valdandi að virkjunarkostirnir voru færðir úr orkunýtingarflokk í biðflokk. Varðandi virkjanir í Þjórsá átti einungis að kanna áhrif þeirra á laxfiska í Þjórsá. Strax í upphafi vinnu verkefnisstjórnar eru henni sett ófagleg takmörk sem slíta í sundur heildarsamhengi áhrifa vatnsaflsvirkjana á lífríki og vistkerfi á svæðinu. Samfélagsleg áhrif og þá sérstakleg áhrif á nærsamfélag hafa heldur ekki verið tekin með í reikninginn sem er gagnrýnisvert og ólíðandi.

Skipaður var faghópur til að meta óvissu fyrirbyggjandi upplýsinga um áhrif Hvamms-, Holta- og Urriðafossvirkjana í neðri hluta Þjórsár á laxfiska í ánni. Í skipunarbréfi til faghópsins eru línurnar strax lagðar á hlutlægan hátt þar sem segir: „...til þess að unnt sé að ráða einhverjum þeirra eða öllum í nýtingarflokk á nýjan leik“. Af þessu orðalagi má ráða að faghópurinn ætti í raun að finna rök fyrir færslu virkjana í Þjórsá aftur í nýtingarflokk.

Röksemdir faghópsins fyrir því að Hvammsvirkjun fari aftur í nýtingarflokk eru ekki sannfærandi. Gengið er út frá því að úrbreiðsla göngufiska í Þjórsá sé ekki náttúruleg fyrir ofan Búða vegna inngripa mannsins þ.e. vegna fiskistiga sem gerður var árið 1991. Því sé í raun ásættanlegt að skemma búsvæði fiska ofan fossins eða í það minnsta taka áhættu þar um. Þó beri að hafa í huga að svæðið ofan Búða sé áætlað vera „um 48% af útbreiðslu laxa í Þjórsárkerfinu og um 10% af framleiðslusvæði fyrir laxa“. Einnig kemur fram að laxastofninn í Þjórsá sé með þeim stærstu í landinu og laxastofnum sé víða ógnað. Seiðafleitur sem kynntar hafa verið sem mótvægisáðgerðir af framkvæmdaaðila, hafa aldrei verið reyndar við vatnsaflsvirkjanir á Íslandi áður. Hvort þær virka við þessar aðstæður er alveg óvíst. Við undrumst þau orð skýrsluhöfunda þar sem þeir segja:

„Mikilli óvissu væri eytt ef rannsóknaniðurstöður lægju fyrir um niðurgönguferli seiða við sambærilegar aðstæður. Slíkt tækifæri gæfist ef ráðist væri í Hvammsvirkjun. Þetta mundi einnig gefa mikilvægar upplýsingar um straumakerfi í lónunum og tengsla þess við atferli laxfiska“. Af þessu má lesa að upplagt væri að nota Hvammsvirkjun sem eins konar „prótótypu“ fyrir hvað gerist ef þessar virkjanir verða byggðar í Þjórsá. Þetta er ósvífin hugmynd. Land og náttúra í og við Þjórsá fyrir ofan Búða er meira virði en menn geti gert það að tilraunasvæði fyrir vatnsaflsvirkjanir. Jafnvel þó laxinn hafi nýlega numið land ofan Búða þá gefur það mönnum ekki völd til að gera hann að tilraunadýrum og réttlætir ekki þau groddalegur inngrip í lífríki Þjórsár sem Hvammsvirkjun mun valda, né að taka þá áhættu hvort mótvægisáðgerðir virki. Jafnvel þó tækist að forða hrúni laxastofnsins með tæknilegum lausnum á líffræðilegum málum þá hangir miklu fleira á spýttunni, eins og margoft hefur verið bent á í ferli þessa máls og tíundað var í athugasemdum okkar við 2. áfanga rammaáætlunar.

Niðurstaða:

Hér er lagt til að Hvammsvirkjun verði tekin úr nýtingarflokki rammaáætlunar vegna þess að hún mun valda miklum og neikvæðum breytingum á landslagi við Þjórsá, skemma aðkomu að Þjórsárdal úr suðri, hún mun eyða gróðri og líkur á jarðvegrofi við bakka lóns eru miklar, uppfok úr þurru árfarvegi er líklegt og áhrif á lífríki í Þjórsá eru fyrirséð. Mótvægisáðgerðir vegna laxfiska eru óreyndar við þessar aðstæður og því er laxastofni Þjórsár stefnt í voða. Upplifunar og tilfinningagildi Þjórsár og landslags við hana er virt af vettugi og áhrif Hvammsvirkjunar á fólk og samfélag hefur ekki verið skoðað. Nauðsynlegt er að líta á afleiðingar virkjunar í heildarsamhengi en einblína ekki á einstakan þátt eins og gert er í þeirri tillögu sem hér er til umfjöllunar.

Umhverfismat fyrir virkjanir í neðri hluta Þjórsár er síðan árið 2003 og var það á margan hátt ófullnægjandi t.d. var lífríki, jarðvegur eða jarðfræði eyjanna í Þjórsá ekki rannsakað.

Að lokum minnum við á umsögn okkar við tillögu til þingsályktunar um vernd og orkunýtingu frá 11. nóvember 2011.

Ekki er ljóst fyrir hvað á að fórna þessu landi og lífríki.

Virðingarfyllst,

Sigprúður Jónsdóttir 170562-5859

Axel Árnason Njarðvík 020561-4919

Við minni Þverár. Svæði við Þjórsá sem færi í kaf vegna Hvammsvirkjunar. Brúargólfið yrði á eins meters dýpi.

Tvær myndir teknar neðan við Minna-Núp. Svæði þar sem farvegur Þjórsár yrði nánast þurr verði af Hvammsvirkjun.

